

JREDNISTVO ZARJE je v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 8 (iskarna l. nadst.). Uradni ure za stranke so od 10. do 11. dopoldne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelj in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

NAROCNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Oprsko in Bosno K 21-60, polletna K 10-80, četrtletna K 5-40, mesečna K 1-80; za Nemčijo celoletno K 26-40; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 36-.

Posamezne številke po 8 vin.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNISTVO se nahaja v Selenburgovi ulici št. 6, II., in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. zvečer. Inzerati: enostopna petlitratna 30 vin., pogojen prostor, poslams in reklame 40 vin. — Inzerate sprejema upravništvo.

Nefrankirana ali premalo frankirana pisma so ne sprejemajo. Reklamacije lista so poštnine proste.

Stev. 508.

V Ljubljani, v četrtek dne 13. februarja 1913.

Leto III.

Poslanec Franc Schuhmeier umorjen.

Strašna nesreča je zadela našo bratsko nemško stranko in z njo vso socialno demokracijo: Poslanec in občinski svetovalec Franc Schuhmeier, popularni in simpatični vodja dunajskega, zlasti otakrinskega delavstva je mrtev, nenadoma mrtev, kot žrtev nezlaslihanega političnega atentata, divjega izbruha krščansko socialne nestrpnosti in strankarskega sovraštva. Franc Schuhmeier je imel v Štokeravi, kjer so razpisane volitve, shod, in ko se je ob pol enajstih vrnil na Dunaj, ga je morilec, ki ga je zalezoval ves večer, zahrbtno napadel, ter mu odzadej poglaval v glavo kroglico, ki ga je na mestu ubila. Morilec je Pavel Kunschak, brat bivšega krščansko socialnega poslanc Leopolda Kunschaka, in pravi, da je storil svoje dejanje iz maščevanja, ker zaradi agitacije socialno demokratičnih organizacij ni mogel dobiti dela, Kunschak pač ni bil ljubljene socialno demokratični delavec; ko so se pred sedmimi leti delavci v neki tovarni branili delati z neorganiziranimi, jih je Kunschak denunciral in sedem delavcev je bilo po nekakšni izumetničeni teoriji sodišča obsojenih zaradi izsiljevanja na težko ječo. Ali izgovor, ki si ga je morilec izbral, šepa na obeh nogah, kajti v onem obrambnem boju organiziranega delavstva ni bil Schuhmeier nič prizadet, in da Kunschak ne bi bil mogel dobiti dela na Dunaju, kjer je njegova stranka skoraj vsegamogočna, je povsem jalova.

Nihče ne pravi, da je krščansko socialna stranka naročila ta podli atentat; ali moralne odgovornosti za to zločinstvo se ne bo mogla otresti, kakaj ta umor je le zadnja posledica one nizkotne, demagoško surove taktike, onega odlozega osebnega načina boja, ki ga je ta stranka vpeljala na Dunaju.

Schuhmeier pa je padel kot žrtev svojega prepričanja, svoje vzorne politične zvestobe in svoje veličine. Njega si je morilec izbral, ker se je hotel znesti nad stranko zavednega proletariata in jo zadati v enem njenih najpomembnejših predstavnikov. To se mu je na žalost posrečilo, kakaj Schuhmeier je bil resnično markanten zastopnik socialne demokracije, tipičen delavski vodja in velik človek. Bratska nemška stranka ima mnogo dobrih glav; med najboljši je po pravici štela svojega Schuhmeierja, tega karakterističnega ljudskega političarja, ki je nosil v sebi tako bogastvo, da se ne bi bil izčrpal, če bi mu bilo dosojeno dvojno življenje.

Schuhmeier je bil v svoji mladosti tovarniški delavec. Tesne razmere njegovih staršev niso njegovemu izrednemu talentu dovoljevale blagodatni sistematičnega šolanja. Ali taka je bila njegova notranja sil, da si je s svojo nepreprečeno pridnostjo pridobil čudovito obsežno znanje in mu je avtodidaktika nadomestila maturo in visoko šolo.

Že v mladih letih se je pridružil socialni demokraciji, kakaj njegov bistri pogled ga je poučil, da za delavstvo ni rešitve drugod kakor v razredni delavski organizaciji. In kakor je bila za organizacijo sreča, da se je dobila tako

moč, tako je stranka lahko ponosna, da se v njej nadarjenosti, ki jih drugod peza trivialnosti in nezanimanja ubija, razvijajo do popolnosti. Socializem, katerega se je oklenil z navdušenostjo, je Schuhmeierju razširil obzorje v neskončnost, v stranki je njegova individualna moč našla podlago, na kateri je rastla kakor drevo na dobrih tleh.

In v taki rasti je Schuhmeier postal to, kar je bil naposled v socialno demokratični stranki, kar je bil v avstrijskem, zlasti v dunajskem političnem življenju, to, kar je bilo tako veliko, tako obsežno, tako bogato, da se ne more dovolj značilno izraziti z besedami. Predvsem je bil rojen agitator, ljudski govornik, kakršnih naštevava kronika agitacij je malo; njegova beseda je bila živa, poljudna, dovpliva, izliv vedno sveže misli, in njen učinek na množice je bil nepopisen. Ali beseda ni bila le zvok; v parlamentu, zlasti v dunajskem občinskem svetu je bil debater, ki ga je poslušala vsa zbornica, kadar je govoril in pred katerim so nasprotniki trepetali. Kar je povedal, je tehtalo, in jedro ni bilo nikoli slabše od lupine. Razmere, o katerih je govoril, je poznal do dna, in tako je vsak njegov nastop v javnih zborih spadal med dogodke.

Kot organizator je izvršil delo, ki je bilo zavdanja vredno. Doma je bil v otakrinskem okraju, in tukaj je organiziral stranko tako, da je bila ta okrajna organizacija vzor vsem dunajskim okrajem. Ottakring je bil nepredobitna trdnjava socialno demokratične stranke, ob kateri so si krščanski socialci v besnih, a vedno neuspešnih naskokih razbijali glave. In vrhuteja je bil Schuhmeier častnikar, ki je znal zlasti potrebam lokalnega boja tudi s peresom imenitno služiti.

Zdrava, jasna natura, originalna osebnost pada s Schuhmeierjem v prezgodnji grob. Izguba stranke je tako velika, da je ta hip ni mogoče dovolj oceniti. Stranka proletariata seveda ne more biti odvisna od oseb in v zgodovinskem gibanju delavstva ne more in ne sme nastati nobena vrzel, ki se ne bi dala izpolniti; ali sposobnosti in delovne sile niso enake, in kadar vzame usoda človeka, ki je delal za celo krdo drugih človeka, ki je vodil in kazal pot, ki je bil v boju vedno na čelu, a vso svojo delavnost nesebično posvečeval sovrpinom, tedaj občutijo milijoni, da jim je vzeto nekaj, kar je bilo njihovega. Schuhmeier je bil ogromnega telesa zavednega, bojujočega se proletariata, in to veliko telo ima bolešni občutek, kakor da mu je nenadoma amputiran eden najvažnejših udov.

Kakor strela z jasnega je zadela delavce Schuhmeierjeva smrt. Hudobni udarec je tresel tako nepričakovano, da je delavstvo občutilo le divjo bolelost, ob kateri se krči srce in stopajo solze v oči. Vtešeno življenje je bil Schuhmeier, živ simbol delavstva, ki koraka po svoji poti preko zaprek in ovir proti svojemu velikemu cilju. Vse je v njem vrelo in kipevalo za delavske množice, iz katerih je izšel in katerim je ostal zvest z vsako kapljico svoje

krvi, zvest do smrti. In zdaj kipi v srcih tega delavskega bojest, neizmerna, divja bolelost ob krsti moža, ki je padel, preden je mogel dovršiti svoj delo. Vpricho neizprosnega dejstva si delavstvo komaj komaj priznava bridko resnico: Schuhmeierja ni več med nami!

SCHUHMEIERJEVO ŽIVLJENJE.

Franc Schuhmeier je bil rojen 11. oktobra 1864 na Dunaju. Njegov oče je bil delavec, in tako si je moral tudi on že v mladih letih sam služiti svoj kruh. Vstopil je najprej v neko knjigovodstvo, in je delal dolgo vrsto let v tej stroki, preden je prestopil v strankino službo. Že v mladosti se je pridružil socialni demokraciji in kmalu postal njen zaupnik. Tudi v težki dobi izjemnega stanja je opravljal zaupniške posle, in večkrat je prišel v konflikt z oblastmi, ki so v tistih časih smatrale za svojo nalogo iztrebiti socialiste ne glede na sredstva. Zapi-rati socialiste pod kakršnokoli pretvezo je bilo v tistih časih zaslužno delo, in vsakovrstne kreature so si s takim preganjanjem gradile stopnice do višjih mest. Tako je bil Schuhmeier leta 1888, vsled neke denunciacije obsojen zaradi tajnega združevanja in je presedel sedem tednov v preiskovalnem zaporu, ne da bi bil državni pravdnik dobil materiala za željeno obtožbo. Pozneje je imel Schuhmeier še neštete procese zaradi najraznovrstnejših »gрозnih« zločinov; ali tudi državni pravdniki so imeli s temi procesi veliko blamaž.

Ko se je po sklepu deželne konference leta 1891, ustanovila na Dunaju »Volksbibliothek«, so izročili Schuhmeierju vodstvo uredništva, kateremu je ostal do svoje tragične smrti na čelu. Nekaj let je bil tudi tajnik stranke. Splošna delavska bolniška blagajna na Dunaju pa ga je izvolila za svojega načelnika, in tam je deloval, dokler ga ni preobčila dela v javnih zbori-h prisilila, da se je odrekel načelništvu.

Pri državnoborskih volitvah za peto kurijo leta 1901, je bil Schuhmeier prvi izvoljen v državni zbor. Že leto prej je bil izvoljen v dunajski občinski svet. Oba mandata sta mu ostala do smrti, leta 1910, pa je bil izvoljen tudi v nižjeavstrijski deželni zbor. Dvakrat je bil tudi član delegacij.

V vseh teh korporacijah je stal Schuhmeier vedno v prvih vrstah in najznamenitejše parlamentarne akcije so spojene z njegovim imenom. Ne glede na delavska vprašanja sploh je bil boj proti militarizmu v državnem zboru njegova specialnost in v tem boju je dosegel tudi znatne praktične uspehe. V dunajskem občinskem svetu je bil prvi strah krščanskih socialcev, padec župana Neumayerja je bil prav njegov uspeh.

Schuhmeierjeva smrt.

V torek zvečer je bil Schuhmeier na shodu v Štokeravi, odkoder se je takoj podal na kolo-dvor, da pride ob pol enajstih še na Dunaj. Ko je izstopil, je gredeč govoril z nekim železničarjem; tisti hip, ko se je ta poslovil, je pa zadonel strel. Morilec je držal še browning-

pištolino v roki in klical »To je moje maščevanje!« Ko so ga hoteli prijeti, je zaklical: Pu-stite me! Sam pojdem na policijo. Ta želja se mu ni izpolnila; oddali so ga takoj policijskemu uradu na kolodvoru.

Schuhmeier se je bil zgrudil. Ves obraz je bil oblit s krvjo. Kolodvorski vratar je pohitel po vode, ali vsaka pomoč je bila zaman. Schuhmeier je bil mrtev!

Morilec.

Na policijski ekspozituri je morilec takoj priznal dejanje in povedal, da je namenoma izvršil umor, hoteč se maščevati nad socialno demokratično stranko. Odpeljal se je z Dunaja z istim vlakom kakor Schuhmeier, a pomotoma je izstopil v Korneuburgu. Potem se je zopet vrnil z vlakom, s katerim se je vračal Schuhmeier, in na kolodvoru ga je ustrelil, češ da so socialisti krivi, da je poldrugo leto brez dela. Fiše se Pavel Kunschak in je 45 let star.

Schuhmeierjevo truplo je dala sodna komisija prepeljati v bolnišnico na obdukcijo.

Divjaško zločinstvo.

Dunaj, 12. Danes so obducirali Schuhmeierjevo truplo, pri čemer se je dognalo, da je izvršil morilec svoj namen z upravo divjaškim pripravami. Kroglo je namreč na koncu tako prerezal, da je raztrgala možgane in razbila črepijo.

Zalovanje.

Dunaj, 12. Na rotovžu in na mestnih splotjih so za občinskim svetnikom Schuhmeierjem razobešene črne zastave.

Sožalje.

Izvrševalni odbor jugoslovanske socialno demokratične stranke je vodstvu nemške stranke in parlamentarnemu klubu brzojavno kondoliral.

Davek na vžigala.

Ker se je vsled odpora socialno demokratičnih poslancev izjalovila nezakonita nakana vlade in njenih strank, da bi davek na vžigalce vthotapile v finančni odsek, je finančno ministvo v pondeljek predložilo poslanski zbornici tozadeven zakonski načrt.

Vlada hoče obdavčiti žveplenke z 2 vin, za zavitek do 80 klinčkov, druge (švedske) vžigalice z 2 vin, za zavitek do 60 klinčkov, voščene vžigalice z 10 vinarji za zavitek.

Davek plača po vladnem načrtu fabrikant, preden gre do vžigalice iz tovarne; vsled tega bodo tovarne postavljene pod kontrolo finančne oblasti. Vsak zavitek bo opremljen s potrdilom finančne oblasti, da je davek plačan. Vžigalice brez te oznake zapadejo državi Dan, kdaj stopi novi davek v veljavo, določi vlada naredbenim potom. Kdor ima ta dan zaloge neobdačenih vžigalic, mora naknadno plačati davek; izzeti so — po vladnem načrtu — le zaloge za domačo rabo, ako bi davek ne pre-

EMIL ZOLA:

Rim.

Ko je s pregledi premeril stene, kakor da se hoče zagotoviti, da ni ničesar pozabil, so mu običale oči na sliki neznanega mojstra, ki ga je že tolikrat razvnela, odkar je prebival v palači. Prav zdaj je padala na njo vsa svetloba svetilke, tako da se je ločila od teme; in tudi zdaj ga je zadela v srce, tem globokeje, ker si je to zadnjo uro domisljal, da vidi v tej tožeči, tragični ženski postavi, sedeči polnagi, le v krpo zaviti na pragu palače, iz katere so jo bili izpodili, in jokajoči v svoje sklenjene roke, ves simbol svojega poraza v Rimu. Ni li ta zavržena, ta vztrajno ljubeča žena, ki tako ihti, o kateri se nič ne ve, ne kakšen je njen obraz, ne odkod da prihaja, ne kaj je storila — ni li bila to slika vseh brezuspešnih poizkusov, da bi človek izstopil do resnice, slika vse strašne brezmoči, v katero se pogrezne človek, čim zadene ob steno, ki zagraja neznanost? Dolgo jo je gledal, in zopet ga je pograbila mučna bolelost, da mora oditi, ne da bi poznal njen zlatimi lasmi oblit obraz, ta obraz bolešne lepote, ki si ga je zanišljal mladostno žarčeva, skrivnostno vznemirajočega. In zadelo se mu je, da jo že pozna, bilo mu je, kakor da jo naposled začudenja umevati, ko je nekdo potrkal na vrata.

Na njegovo začudenje je vstopil Narcisse Habert, ki je bil pred tremi dnevi odpotoval v Firenco. Umetniško se potepajoči mladi poslaniki ataše je ljubil take izlete. Narcisse se je takoj opravičil zaradi svojega nenadnega prihoda.

»To je Vaša priljaga; že vem, da nocoj po-

tujete, pa nisem hotel, da bi se odpeljali, ne da bi Vam stisnil roko... In kakšne strašne reči so se zgodile, odkar se nisva videla! Šele danes popoldne sem se vrnil, pa nisem mogel biti dopoldne pri pogrebu. Ali lahko si zamislite, kako me je prijelo, ko sem zvedel za to dvojno strašnih smrti.«

Izpraševal ga je, a kot človek, ki pozna temni, legendarni Rim, je zasluhl kakšno nepriznano dramo. Sicer pa ni silil vanj; pravzaprav je bil tako previden, da se ni maral obremenjevati z nepotrebnimi težkimi skrivnostmi. Ob duhovnikovi povesti o dvojici tesno spojenih, v smrti nadčloveško lepih zaljubljen-cih se je razvnel, in ujezil se je, da ju ni nihče nasliskal.

»Ali Vi, dragi moi, bi bili morali to storiti! Saj nič ne de, da ne znate risati. Vložili bi bili v stvar svojo naivnost, nemara bi bili zapustili mojstrsko delo.«

»Oh, uboga kontesina, ubogi knez! Ali nič ne de; glejte, v tej deželi se lahko vse poruši — imeli so lepoto, in lepota se ne more uničiti.«

Pierre je bil osupel od te besede. Dolgo sta se pogovarjala o Italiji, o Rimu, Napulju, Firenca. »Oh Firenca!« je Narcisse ponavljal z zaljubljenim glasom. Prižgal si je bil smotko in govoril počasneje, med tem ko je z očmi meril sobo.

»Tukaj Vam je bilo dobro, imeli ste mir. V tem nadstropju nisem bil še nikdar.«

Njegovi pogledi so še dalje obletavali stene; naenkrat jih je zadržala stara, od svetilke osvetljena slika. Za hip so mu trepalnice zatrepale od začudenja. Naenkrat je vstal in stopil bliže.

»Kaj pa je to? Kaj pa je to? Saj je prav dobro, saj je zelo lepo!«

»Kajne da?« je dejal Pierre. »Mnogo ne razumem o tem, ali že prvi dan me je močno prijelo. In kolikrat sem se ustavil pred to sliko utripajočega, neizrečenih čustev polnega srca!«

Narcisse ni nič več govoril, ali iz bližine je ogledoval sliko skrbno kakor poznavalec, kakor izvedenec, čigar ostrji pogled odlodja o pristnosti in določa prodajno vrednost. Čisto čudno veselje mu je barvalo beli, koprneči obraz, medtem ko so se mu prsti začeli malce tresti.

»Saj je to Botticelli! Botticelli! Dvom ni mogoče. Le pogledite te roke, pa te gube zaves. In barvo te las, vso maniro, vzlet cele kompozicije! ... Botticelli! O Bog, Botticelli!«

Čisto omahnil je in prekipeval je občudovanja, čimboli je gledal do enostavno in tako učinkujočo snov. Ni li to akutno moderno? Umetnik je bil že naprej spoznal vse naše klavirno stoletje, naš nemir vpricho nevidnega, našo stisko, ker ne moremo prestopiti praga večno zaklenjenih vrat Skrivnosti. In kakšen večni simbol svetovne bede je bila ta žena, katere obraza ni bilo videti, ki je tako divje ihtela, ne da bi ji bilo mogoče obrisati solze! Kakšna najdba! Neznani Botticelli, Botticelli te kvalitete, ki ga ni v nobenem katalogu!

»Ste li vedeli, da je to Botticelli?« je prekinil svoje občudovanje.

»Pri moji veri, nisem! Vprašal sem nekoč don Vigilia, ali zdelo se mi je, da nič kaj ne upošteva te slike. Viktorina, s katero sem tudi govoril o tem, mi je dejala, da so vse te stare reči le nabiralniški prahu.«

Narcisse je zakričal od začudenja.

»Kaj, v tej hiši imajo Botticellija, pa niti ne vedo tega! O, po tem spoznavam svoje rimske kneze: največ jih ni sposobnih, da bi spo-

znali dela svojih mojstrov, če ni lista na njih! ... Botticelli je, ki je nedvomno trpel nekoliko škode, ali če se enostavno osnaži, imamo čudež, imamo imenitno sliko. Gotovo ne segam preizkusiti, če pravim, da bi dal kakšen muzej —«

Nenadoma je utihnil; namesto da bi povedal številke, je zaključil stavek z nedoločeno kretnjo. Večnilo se je boljbolj, in ko je vstopila Viktorina, spremljana od Giacoma, da bi pogrnila malo mizico, je obrnil sliko hrbet in ni izpustil besede o njej. Ali Pierre, čigar pozornost je bila že zbuena, je uganil, kakšne misli delujejo v njem, ko ga je videl naenkrat tako ohlajenega in njegove oči tako jekleno modre. Znano mu je bilo, da tiči za tem angelskim razdeničem, za umetnim Fjorentincem v kupenah prav pretkan možak, ki je čudovito upravljal svoje premoženje in bil, kakor o pravni, celo malce skop. Nasmehnil se je moral, ko je videl, kako se je po avil pred strašno poleg mojstrskega dela visečo Devico, slabo kopijo slabe slike iz osemnajstega stoletja, in vzklisknil:

»Glej no, saj to še ni slabo! Prijatelj mi je naložil, naj mu nakupim nekoliko slabih slik. Povejte mi, Viktorina, kaj mislite, da se ne bi donna Serafina in kardinal zdaj, ko sta sama, rada rešila nekaterih nepotrebnih slik brez vrednosti?«

Služkinja je dvignila obe roki, kakor bi hotela reči, da bi lahko odnesli vse, če bi bilo odvisno od nje.

»O, gospod Habert, kakšnemu trgovcu jih gotovo ne bi dali, ker se takoj izležejo grde govornice: prijatelju bi jih pa gotovo dali z veseljem. Hišno gospodarstvo je drago, denar bi prav prišel.«

(Dallie.)

segaj zneska 1 K. Vlada si obeta od novega davka deset do dvanajst milijonov kron na leto dohodka.

Ako obvelja vladni načrt v poslanski zbornici, se cena vžigalic več kot podvoji! Danes stane zavoj vžigalic z desetimi škatljicami 12 do 14 vinarjev; potem bi veljal 32 do 34 vinarjev!

Vlada se boji, da poseže prebivalstvo vsled obdavčenja vžigalic po nadomestilu in da bo namesto vžigalic uporabljalo v večji meri samotvorna vžigala. Zato predlaga davek tudi za to vžigalno orodje. Višino tega davka naj določi vlada sama — tako predlaga predloga finančnega ministrstva — z ozirom na uspešnost posameznih priprav, vendar pa ne sme v nobenem slučaju presežati dveh kron. Samotvornim vžigalom se godi še slabše nego vžigalicam: dočim so za izvoz v tujino namenjene vžigalice davka proste, ni v vladni predlogi nikjer izrečeno, ali velja davčna prostost tudi za samotvorna vžigala, ki se izvažajo čez mejo. Vladni načrt je velika nevarnost za to eksportno industrijo, ki daje dela velikemu številu delavcev.

Besedo ima sedaj parlament. Ali se bodo upali meščanski poslanci, ki so pred tednom v odseku odklonili višje obdavčenje bogatih kapitalistov, premožnih agrarcev in imovitih kmetov, ali se bodo upali ti poslanci naložiti nov in težak davek na vžigalice, brez katerih ne more shajati niti najsiromašnejši delavec, ne najrevnejša gospodinja. Natanko bomo gledali meščanskim strankam na prste, kako se bodo v poslanski zbornici obnašale napram tej hudi obremenitvi siromašnega ljudstva!

Ljubljanski občinski svet.

(Konec.)

Policijskega odseka poročilo.

Poročevalec obč. svetnik Pippenbacher poroča o županovem dopisu glede zgradbe nove mestne mrtvašnice. Zadeva se vleče že nad deset let. Mestni fizikat priporoča, da bi se zgradila mrtvaška veža (Leichenhalle), v katero naj bi prebivalstvo oddajalo mrtlice. Za mrtvaške veže sta običajna dva sistema: dvorana in celice. Za Ljubljano bi bilo najbolj prikladno, če bi se kombinirala oba sistema. Mrtvaška veža bi morala imeti veliko dvorano, sobo za seciranje, stanovanje za čuvaja, telefonsko sobo, pršno kopel, stranišča itd. Župan predlaga, da bi se zgradila mrtvašnica v bližini pokopališča sv. Križa in policijski odsek se pridružuje temu predlogu. Policijski odsek predlaga: Občinski svet skleni, da zgradi mestna občina mrtvašnico na lastnem ozemlju v bližini novega pokopališča in sicer v takem obsegu (za 15 mrtlic) kakor priporoča mestni fizikat. Dalje se naroča gospodu županu, da ukrene vse potrebno, da se pogrebni zavodi poobčinijo.

Obč. svetnik Štefe predlaga, da se inkorporira mestni občini pokopališče pri sv. Križu. — Sprejeti so vsi predlogi.

Poročilo direktorja mestnega vodovoda in elektrarne.

Poročevalec obč. svetnik Reiser: Za povečanje mestne parne elektrarne naj bi se zgradila v regulirani Ljubljanski hidroelektrična centrala. Ob Ambroževem trgu se je vsled regulacije Ljubljane zgradila velika zatvornica s precejšnjo vodno močjo. Vodna moč v tej zatvornici bi dajala skozi 200 dni po 1400 konjskih sil, parna elektrarna bi ostala za rezervo. S hidroelektrično centralo bi se cena elektrike znižala za polovico in oddajalo bi se je v obrtne namene lahko vse več kakor doslej. Delo se najlažje izvrši sedaj, ker je struga še suha. Neka trdka je izdelala tudi že popoln podroben načrt za novo napravo in župan je storil že vse potrebne korake pri deželni vladi za vodopravno dovolitev. Predlog direktorja je: Občinski svet naj odobri vse korake, ki jih je storil župan v tej zadevi.

Obč. svetnik dr. Zajec obžaluje, da ni župan vprašal občinskega sveta za mnenje v tej zadevi. Njegov klub da ne bo glasoval za ta predlog, ker mu niso znane podrobnosti. Zlasti naslednja vprašanja bi morala biti jasna: kakšna je vrednost sedanje parne elektrarne, kakšno je razmerje sedanje omrežja in če ne bo treba novih strojev v parni elektrarni. Potem pove tudi, da bo električni tok iz deželnih električnih naprav mnogo cenejši kakor iz mestne elektrarne in da bo nastala huda konkurenca.

Obč. svetnik Pammer izjavlja, da bo klub nemških občinskih svetovalec glasoval za predlog, ker zastopajo Ljubljano.

Župan dr. Tavčar: Pred vsem moramo računati s tem, da sedanja elektrarna v treh, štirih letih ne bo več zadostovala. Novo napravo neobhodno potrebujemo. Že pred časom je dežela vprašala, ako ne bi hotela mestna občina jemati električni tok od nje tako, da bi mestna občina kupila moč in jo potem razpečevala v svojem omrežju. Pred kratkim je bila tožadavna konferenca pri dež. odboru, a na tej konferenci se je pokazalo, da je deželna uprava popolnoma izpremenila svoje stališče. Sedaj hoče deželna uprava, da bi spravila svojo električno silo v zvezo s hidroelektrično centralo in parno elektrarno. Prej pa je dejala, da bo zgradila v Zgornji Šiški transformator. Njeno sedanje stališče je za mestno občino popolnoma nesprejemljivo. Mi hočemo izvesti svoj načrt, dežela naj izvede svojega. Pričela se bo vojaka. Če zgradimo hidroelektrično centralo, prihranimo že pri premožu velikanske svote. Načrt je izdelan do pičice in ne odnehamo od njega.

Predlog direktorja je bil sprejet, seveda brez klerikalnih glasov.

Ob pol osmih zaključuje župan javno sejo. Nato sledi tajna seja.

Ljubljana in Kranjsko.

— **Pismo domobranskemu ministru.** Socialno demokratični poslanci so pisali domobranskemu ministru pismo o stvari, ki smo jo ponovno bical v »Zarije«. Pismo slove: »V parlamentarnih razpravah o vzdrževalnih prispevkih družinam mobiliziranih oseb in ob drugih prilikah je vlada zagotavljala, da se bodo družinam pod orožje pozvani oseb kar najhitreje izplačali prispevki. V zvezi temu nam prihajajo sporočila, da v nekaterih občinah občinski predstojniki odklanjajo tozadevne vloge, češ da niso občine dobile še nobenega obvestila o izplačevanju prispevkov. Tudi drugo pritožbo gobivajo člani socialno demokratičnega kluba, pritožbo, da se odpuščajo iz vojaške službe izključno le osebe, ki imajo samostojno obrt ali kmetijo, dočim dobivajo delavci, če navajajo še tako tehtne razloge za odpust, stereotipen odgovor, da doma niso tako neobhodni kakor oni, ki imajo samostojno obrt ali kmetijo. Razumljivo je, da vidijo delavski rezervisti, odločeni tedne in tedne od žene in od otrok, v tem neenakem ravnanju hudo pristranost v prilog posedujočih slojev in so opravičeno vznemirjeni. Vsled odgovitve zbornice na nedoločen čas nam je odvzeta možnost, da Vas z interpelacijo obvestimo o tem postopanju; upamo pa, da bo tudi to pismeno obvestilo zadostovalo, da s primernimi odredbami poučite vse občinske predstojnike natanko o predpisih glede na izplačevanje vzdrževalnih prispevkov in da ukažete vojaškim poveljstvom, da se pri odpuščanju rezervnega moštva nepristransko in v enaki meri ozirajo na delavce kakor na druge poklice. Nezaslišano je, da je treba to gospodo neprenehoma drezati in opozarjati na zakonite dolžnosti in dane obljube!

— **Društvo železniških uslužbencev za vzajemno podpiranje ob smrti v Ljubljani** je imelo v nedeljo, dne 9. t. m., svoj redni občni zbor, katerega je posetilo lepo število članov. Društvo je bilo pred dvema letoma v težki krizi, iz katere se je le rešilo, ker je takrat voljeni odbor z vso energijo napravil red na ta način, da se je podpora znižala od 500 na 350 K, nasprotno pa so se določili mesečni prispevki članov z 80 vinarji. Godrnjanja je bilo takrat sicer več kot preveč, toda poročila na letošnjem občnem zboru so dokazala, da je bila odborova kalkulacija dobra, in člani sedaj uvidevajo, da je bila sicer neprijetna operacija ne samo potrebna, temveč tudi dobra. Iz poročil posnemamo, da je imelo društvo koncem lanskega leta 1418 članov. Dohodkov je imelo vseh 17 preostanek iz leta 1911 — 17.693 K in 34 vin. Izdatkov pa je imelo 8042 K 20 vin. Umrlo je tekotom poslovnega leta 22 članov, odnosno članic in je društvo izplačalo njih preostanek 7700 K. Da je treba v društvu jako previdno gospodariti, je pač lahko uvideti, če upoštevamo, da je v članjenih 11 ljudi nad 80 let starih, 37 nad 70 let, 80 nad 60 let, 140 nad 50 let, 415 nad 40 let, 534 nad 30 let in 200 manj od 30 let starih. Vzorna in temeljita poročila predsednika gosp. Topolovca, blagajnika gosp. Gregorke in zapisničarja gosp. Miculiniča so napravila na navzoče najboljši vtis in v zvezi s tem, da je prišlo na občni zbor precej članov, ki so si želeli povišanje podporne kvote, ni vendar nihče tega predlagal, ker je bil vsak posameznik po poročilih prepričan, da bi za sedaj to zvišanje pomenilo samomor društva. Enoglasno je bil odobren nasvet odbora, da tudi v tekočem letu ostane tako mesečni prispevek kakor podporna kvota neizpremenjena. Za predsednika je bil zopet z velikim navdušenjem izvoljen gosp. Topolovec, katerega bode poleg zapisničarja gosp. Miculiniča in blagajnika gosp. Gregorke podpiralo še 11 odbornikov južne in državne železnice. Imena novega odbora nam jamčijo, da bo to dobro društvo tudi naprej še prospevalo v korist tistih, za katere se nihče ne briga in so toraj navezani na medsebojno podporo in pomoč. V tem zmislu želimo tudi mi društvu najboljših uspehov.

— **Kako izgleda trgovski sotrudnik po krščanskem okusu?** Priden mora biti in pameten, ne sme se pečati s politiko (protiklerikalno že celo ne!), ne z ženskami, v gostilno ne sme, »osobito ne ponoči« (t. j. ob svojem prostem času), tudi kajenje mu je prepovedano in v trgovstvu mora biti izučen, znati mora tobak — kaditi ne! — pač pa vpisovati, tobačne račune voditi, fakture pisati, blago prejemati in se ne sme v svojem delu bati pomazati obleke. Priden mora biti in ubogljiv, hoditi ob nedeljah in praznikih v cerkev (in k izpovedi? In k obhajilu?). Tudi prost je in sicer ob nedeljah od 2. do 3. sicer pa mora biti za natakarija v trgovčevi gostilni, zvečer pa redno doma. — Tako je zbral želje svojega srca plemeniti in pobožni katoliški mož Mihael Omahen, trgovec v Višnji gori in stober klerikalne stranke. Žal, da ni v Avstriji postavil, ki bi prisilila take brezsrčne kanale, da spoštujejo v svojem uslužbencu človeka in ga ne ponižujejo in izkoriščajo kot brezpravnega sužnja. Žal, da niso trgovski uslužbenci zbrani v krepki razrednobojni organizaciji, ki bi Omahna prisilila, da bi s a m zapisoval tobak v svoji štacuni in sprejemal blago in hodil v cerkev in stregel v svoji gostilni, ostajal zvečer doma in bil vsak teden eno uro prost — od dveh do treh ob nedeljah!

— **Prijatelji industrije v ljubljanski škofiji.** Klerikalna stranka skuša okupirati vse, kar le kaj nese. Najbolje žganje se izdeluje v samostanih, pivo in druge vpijanljive pijače so prav čisto izdelek pobožnih rok. Toda ne le te industrije se oprijemljejo, marveč vsake, ki kaj nese. V Ljubljani in po Kranjskem rastejo klerikalne delavnice in tovarne, klerikalne redovniške kmetije itd. kakor gobe po dežju. Tudi na Rakovniku, ki ga liberalci posebno radi hvalijo, se pripravljajo tla za več panog industrije, med katerimi bo tudi nova tiskarna, za katero se trudi na Rakovniku in v ljubljanski škofiji že par let. Katoliški tiskarni sicer škofova akcija ni posebno všeč, toda pomagati si ne more. V škofiji namreč goje proti Katoli-

ški tiskarni nekoliko mržnjo, ki je podobna ljubosumu in se hočejo s tiskarno na Rakovniku oškodovati, pod pretvezo, da potrebujejo tiskarno zaradi tega, da bodo tam vzgajali dečke, ki so v zavodu. Pravzaprav je pa to gola klerikalna požrešnost.

— **Borovnica.** Železničarska plesna veselica v Borovnici, ki se je vršila 2. februarja v restavraciji g. Drašlerja, je uspešna nad vse pričakovanje lepo. Veselični odbor krajne skupine izreka iskreno zahvalo cenjenim gostom z Rakke, Planine, Logatca in Ljubljane za prijazni obisk, vsem sodrugom in sodružicam, ki so sodelovale pri veselici, za njih trud in poštvalnost; g. Drašlerju pa za dobro in točno postrežbo. Od čistega dobička je veselični odsek sklenil darovati 20 K za tiskovni sklad »Zarije«, 15 K v borovniško ubožno blagajno, 10 K se dá bolnemu prožnemu delavcu Matiji Trevenu kot podpora in 78 K v lokalno blagajno borovniške skupine.

— **Neusmiljenke v deželni bolnišnici.** Delavka nam piše: »Moja sestra je težko bolna v bolnišnici. Suši se ji hrbtini mozeg. Vsakdo si lahko misli, da potrebuje v tej hudi bolezni najobzirnejšo postrežbo. Ali sestre v deželni bolnišnici, ki so prepasane z debelim molkom in rade pobožno vzdihujejo in gledajo prav po tercijsko v tla, so vse prej kakor usmiljene, nežne, skrbne bolniške strežajke. Komaj je prišla moja huda bolna sestra v bolnišnico, že so jo priganjale, naj opravi velikonočno izpoved, ker je sedaj najlepša priložnost, ko je misijon v šentpeterski fari. Moja sestra se je branila in dejala, da bo do Velike noči še nestetokrat lahko opravila, kar se zdi usmiljenkam menda najvažnejše delo njihove postrežbe. Ker se ni hotela na komando izpovedati, so se prav neusmiljeno maščevale: dajale ji niso boljše hrane, ki jo je zdravnik izrecno naročil. Zato je shujšala moja sestra v treh dneh za tri četrtine kilograma. Zdravnik je zmaheval z glavo, ko je videl tak učinek svojega predpisa. Po treh dneh stradanja se je pa na moje prigovarjanje bolna sestra le toliko ojunčila, da je povedala zdravniku, kako da ravna sestre z njo. To je pomagalo in zdravnik — vsa čast mu! — je pošteno okregal »usmiljenke«. Ali lahko si mislite, koliko trpi moja sestra sedaj, ker bolnik ne okreva le od dobre hrane, tudi občevanje mora biti prijazno in obzirno.« — Deželni odbor, ki je poslal dr. Lampeta v Dalmacijo, da pouči Dalmatince o izrednem socialnem delu, ki ga izvršuje na Kranjskem, naj pouči neusmiljenke v deželni bolnišnici, da so bolniške strežajke, ne pa agitatorice za misljone.

— **Jesenice-Fužine.** 10. t. m. v nedeljo se je vršilo pri Werglesu na Savi zelo dobro obiskano zborovanje, na katerem je predaval sodrug Anton Kristan iz Ljubljane »o razvoju delavskih organizacij — od postanka do današnjih oblik«. Poslušalci so pozorno sledili predavateljevim izjavam. — Po predavanju pa se je vršil razgovor o agitaciji za še večji napredek organizacije konsumentov na Savi in Jesenicah. Govorili so razni sodruzi. Na Savi so nastale žalostne razmere; večina delavcev dela le po tri dni v tednu, ker vsled vojske na Balkanu eksport savske tovarne zelo trpi. — Gloria dividende »werkovskega magazina« pojenjuje. Pravijo, da je bilo vse skup le darilo bivšega poslovodje, ki se je kot bogat mož preselil na Dunaj in za spomin nekaj tisočev kron podaril v svrhu razdelitve med revne in potrebne delavce, ki so odjemali v tem »magacinu«. — Trgovec Zore na Savi je zopet v konkurni. Možno je to že večkrat poskusil. Trgovino je imel nasproti tovarne v hiši, kjer je gostilna pri »Jelenju«.

— **Iz »Društva inženirjev«.** Vse one cenjene gg. člane, ki so prevzeli sestavljanje abecede za Jugoslovansko Enciklopedijo prosimo, da jo izročijo odseku v petek na društvenem večeru.

— **»Glasbena Matica«** pripravlja še za letošnjo sezono dva velika koncerta. V mesecu marcu se bo izvajalo Dvofakovo delo »Mrtvaški ženini«, v aprilu pa velik koncert skladateljev Ipavicev.

— **Iz gledališke pisarne.** Na ponovno izraženo željo slav. občinstva se nocoj (za par) prvič v tej sezoni uprizoni Puccinijeva velika opera »Madame Butterfly« (tragična ljubezen mlade Japonke), ki se je našemu občinstvu izredno priljubila. Opera je povsem nanovo nastudirana, naslovno vlogo poje gđ. Richterjeva. — V soboto se »Madame Butterfly« za nepar-abonente ponovi. V nedeljo popoldan kot velika tujska predstava Offenbachova pri vlačena opereta »Orfej v podzemlju«, v nedeljo zvečer prvič v sezoni Schwaylerjeva drama mladega dijaka »Red iz npravnosti« z g. Šestom z Dunaja kot debutantom v vlogi Feliksa. — NB. Med drugim in tretjim dejanjem »Madame Butterfly« ni premora, marveč se dejanje vrši nevezdržema.

— **Velika železniška nezgoda med Zagorjem in Savo.** Snoči ob pol 9. se je utrgala nad železniško progo med Zagorjem in Savo velika skala in zadela v obojni vlak št. 76, ki odhaja ob sedmih iz Ljubljane. Os lokomotive se je zlomila, lokomotiva s tenderjem in službenim vozom je skočila s tira in zastavila drugi tir, po katerem je v hipu nezgode od nasprotni strani privozil tovorni vlak št. 865. Vsled karambola je skočil stroj in dvanajst voz tovornega vlaka s tira. Znatne poškodbe je doblil na glavi in na prsih strojevodja osebnega vlaka Kaš, ki so ga prepeljali v ljubljansko deželno bolnico, vendar poškodbe niso smrtno nevarne. Od ostalega železniškega oboja in od potnikov ni nihče poškodovan. Pač pa je močno raztrgana železniška proga in je ustavljen začasno ves tovorni promet: dokler tirov ne oprostijo in proge ne popravijo, morajo potniki na kraju nezgode prestopati iz vlaka v vlak. — Vest, da je šest vozov tovornega vlaka vsled karambola zdrčalo v Savo, ni resnična.

— **Poskušen samomor.** V ponedeljek se je v Tesarski ulici v svojem stanovanju obesil delavec Avgust Polik. Poklicani policijski

stražnik ga je rešil, nakar so ga na zdravniškovo oddelbo pustili v domači oskrbi. Vzrok poskušene samomora je bil baže domače prepir.

— **Iz garnizijskega zapora** je pobegnil v ponedeljek jutraj topničar Franc Lombardo.

— **S trebuchom za kruhom.** V torek se je z južnega kolodvora odpeljalo v Ameriko 78 Slovencev in 25 Hrvatov, 30 Bolgarov se je povrnilo pa nazaj, 14 slovenskih rudarjev je šlo v Nemčijo.

— **Svarilo pred izseljevalnimi agenti.** Neki Maksim Neumayer namerava v državi Pará v Braziliji pokrajino v braganški železnici (Estrada de Ferro de Braganca) obljubiti z avstrijskimi naselniki. Ta pokrajina je pa zbog svojih klimatičnih razmer povsem neprimerna za naselbino. To so pred par leti že poskusili španski naselniki, ki so se vsled slabega podnebja morali preseliti drugam. Pred naselitvijo v teh krajih torej resno svarimo.

— **Izgubljeno in najdeno.** Šolska učenka Leopoldina Gregorčičeva je našla rjav mufl. — Mitniški paznik Anton Strnad je našel kloknob. — Sobarica Franciška Glavičeva je izgubila denarnico, v kateri je imela okoli 5 K denarja, ključ in robec. — Gdč. Anica Urekova je izgubila denarnico, v kateri je imela okoli 15 K denarja. — Služkinja Truda Slamnikova je izgubila bankovec za 20 K.

Koroško.

— **Samomor.** Iz Beljaka poročajo: 58letna zasebnica Pavla pl. Lenk se je v petek zastrupila s plinom. Ko je odšel sin z doma, je odprla plin, legla v posteljo in pričakovala smrt. Popodne je poslala sinu obvestilo, da naj nikat ne prižge luči, ko bo stopil v sobo. Sin ki je prišel ob eni ponoči domov, je začutil, stopivši v stanovanje, smrad po plinu. Odprl je lučno okna in vrata, prižgal luč in videl, da je njegova mati že mrtva. Vzrok samomora je neznan.

— **Vol ga je prebodel.** V četrtek dopoldne je v St. Vidu ob Glini naskočil vol v hlevu posestnika Ivana Mačniga. Pritisnil ga je k steni in mu zasadi v telo rogove.

— **Družinska tragedija.** Pred nekaj dnevi so našli v pliberski okolici kmetico Matildo Kotnikovo mrtvo v spalnici. Konstatirali so na nji lahke telesne poškodbe, zdravniki pa so konstatirali, da je umrla za otrpnenjem srca. Kotnika je smrt žene in sum, da je njeno smrt on sam zakrivil, tako užalostilo, da je hodil kot umobolen okrog hiše več dni, ne da bi kaj jedel. Čez tri dni so ga našli mrtvega. Sumljivo da se je zastrupil.

Vestnik organizacij.

Občni zbor krakovsko trnovske podružnice »Vzajemnosti« se vrši v soboto dne 15. februarja 1913 ob 8 zvečer v gostilni g. Steinerja na Opekarski cesti. Dnevni red: 1. Branje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. Poročilo odbora. 4. Poročilo nadzorstva. 4. Volitev odbora. 5. Volitev nadzorstva. 6. Razno. K obilni udeležbi vabi odbor.

Občni zbor solsko-poljanske podružnice »Vzajemnosti« v Ljubljani bo v nedeljo 16. t. m. ob 10. ugodilna v gostilni pri Bončarju, Poljanska cesta.

Seja šišenske podružnice »Vzajemnosti« se vrši v sredo 12. februarja ob pol 8 zvečer v pisarni Konsumnega društva. Ker je to zadnja seja pred občnim zborom, naj se je odborniki zanesljivo udeležijo.

Seja kovinarjev se vrši v soboto 15. t. m. ob 8 zvečer v društvenih prostorih, povabljen je tudi načelnik Vzajemnosti. Točna udeležba.

Odborova seja podružnice lesnih delavcev bo v četrtek 13. t. m. točno ob 5. zvečer v društvenem lokalnu. Ker je to zadnja seja pred občnim zborom je polna udeležba potrebna.

Občni zbor šišenske »Vzajemnosti« se vrši v soboto 15. februarja, ob 8. zvečer v gostilni pri Celarcu. Spored: Poročilo odbora, poročilo nadzornikovo, volitev odbora, raznoterosti. K obilni udeležbi vabi vse člane odbora.

Schuhmeier mrtev.

ZASLIŠEVANJE MORILCA.

Dunaj, 12. Po prvem zaslišanju na severozapadnem kolodvoru je vladni svetnik Stukart v policijskem uradu morilca Kurschaka ponovno zaslišal. Pri vseh zasliševanjih je bil morilec popolnoma miren in je na vprašanja hladnokrvno in jasno odgovarjal. Izjavil je, da je umoril poslanca Schuhmeierja po treznem preudarku in v svesti si vseh posledic. V svojih mlajših letih se je za Schuhmeierja močno navduševal in je pridno obiskoval njegove shode. Pozneje je odpadel vsled različnih sporov od socialno demokratične stranke. Ker ga je — tako pravi morilec — začela socialno demokratična organizacija preganjati, je odpotoval v Nemčijo, kjer si je prihranil 2000 mark. Od tam se je vrnil zopet v Avstrijo. Ker ni nikjer mogel dobiti dela, je v njem dozorel načrt, da umori enega socialno demokratičnih voditeljev. Schuhmeierja si je izbral za žrtev, ko je bral v listih, da ima v torek shod v Stockerjavu. Odpeljal se je z njim v istem vlaku in ga je nameraval med vožnjo ustreliti. Spotoma se je premislil in izstopil v Korneuburgu iz vlaka. Ob 10. zvečer se je z vlakom odpeljal nazaj na Dunaj z namenom, da počaka Schuhmeierja na kolodvoru; domneval je, da se vrne še s poznejšim vlakom. Ko je zapustil svoj kupe, je naenkrat v veži zagledal Schuhmeierja pred seboj in je takoj izvršil svoj zločinski naplek. Na vprašanje, koliko časa je bil brez dela, je odgovoril morilec, da že poldrugo leto in da v tem času tudi ni iskal dela.

BESTIALNO PRIPRAVLJEN ZLOČIN.

Dunaj, 12. Da poveča učinek, je morilec pripravil kroglo po načinu dum-dum-projektilov. Jekleni plašč je razrezal na dve, da se je krogla ob dotiki z lobanjo razletela in razdejala glavo. Smrt je nastopila takoj. Na policijskem uradu izjavljajo, da je ta slučaj prvi te vrste v dunajski policijski kroniki.

KUNŠČAK V POLICIJSKI JEČI.

Dunaj, 12. Kunschaka so po izvršenem umoru odvedli na kolodvorsko policijsko stražnico, odondot pa v policijsko ječo, kjer so ga

zaprli v celico za morilce. V celici je Kunschak oblečen legel na pričo in takoj zaspal. Čez dobro uro se je prebudil in hodil po celici semintja. Pozneje je zopet legel in spal s presledki do jutra. Zjutraj je odklonil zajtrk za arestante in zahteval mlečno kavo in žemljo na lastne stroške. Po zajtrku so ga fotografirali in daktioskopirali.

SPLOŠNO SOŽALJE.

Dunaj, 12. Grozni zločin je potrl vse dunajsko prebivalstvo; žalovanje za pokojnim poslancem je splošno. — V znamenje žalosti so pobešene zastave pred parlamentom. Klubu nemških socialno demokratičnih poslancev je pisмено izrazil sožalje: ministrski predsednik grof Stürgkh, predsednik poslanske zbornice dr. Sylvester, predsednik gosposke zbornice knez Windischgrätz, nadalje vsi parlamentarni slubi, dunajski župan dr. Weiskirchner. Na rotovžu in na drugih magistratnih poslopih so razobešene črne žalne zastave. Tudi cela vrsta drugih korporacij se je spominjala nesrečne Schumheierjeve smrti s sožalnimi izjavami. Tudi iz pokrajine in iz tujine prihajajo strankinemu vodstvu neštevilne brzoglavne kondolence, med drugimi je izrazil svoje sožalje tudi tržaški politični odbor jugoslovanske socialno demokratične stranke.

RODBINA UMORJENEGA SCHUMHEIERJA.

Dunaj, 12. Pokojni Schumheier zapušta vdovo Rozo, ki so jo Schumheierjevi prijatelji še tekom noči previdno in obzirno obvestili o grozni nesreči; nadalje dve hčerki: Viktorijo in Rozo; poslednja je nevesta in bi se imela poročiti čez 18 dni, dalje sina, ki se več mesecev zdravi v zdravilišču v Alland in ki so ga prijatelji še po noči obiskali z avtomobilom in mu sporočili strašno smrt očeta. Tudi mati Schumheierjeva Terezija — 77letna starica — je še živa in je doslej še niso obvestili o nesrečni sinovi smrti.

POROČILO CESARJEVI KABINETNI PISARNI.

Dunaj, 12. Na izrecno željo je policija poslala dopolne obširno poročilo cesarjevi kabinetni pisarni o Schumheierjevem umoru.

SOŽALJE POSL. KUNSCHAKA.

Dunaj, 12. Morilec brat, krščansko socialni voditelj in poslanec Leop. Kunschak je iz-

razil vdovi pokojnega Schumheierja svoje sožalje. Opoldne je prišel na rotovž in hitro izjavil županu dr. Weiskirchnerju, da odloži vse mandate in se umakne iz političnega življenja. Župan je svetloval posl. Kunschaku, da naj se ne prenaagli.

PRIPRAVE ZA POGREB.

Dunaj, 12. Pogreb pokojnega Schumheierja je določen za nedeljo ob 2. popoldne. Mrtvaški izprevod se bo pomikal od ottakringške »Arbeiterheima« na pokopališče v Ottakringu. Na grobu se bodo poslovili od pokojnika v imenu organiziranega delavstva sodr. dr. Ellenbogen, Reumann in Henrik Beer.

»BOJKOT« ZOPER KUNSCHAKA.

Dunaj, 12. Vesti, da morilec Kunschak vsled bojkota v kovinarski zvezi organiziranih delavcev v zadnjem času ni mogel dobiti dela, ne ustrežajo resnici. Kunschak je bil pred pol-drugim letom zaposlen v dveh podjetjih, eno teh je last pristaša krščanske socialne stranke. Iz obeh služb je bil odpuščen zaradi zanemarjanja službe in pa zaradi preprirov z delovodjem. Na delo je prihajal dan za dnem nepozno; na ukor delovodje se je opravičil krščansko socialnemu podjetniku, da je prezaposlen z agitacijskim delom za krščansko socialno stranko.

ATENTAT NA SCHUMHEIERJA ŽE DAVNO SKLENJEN.

Dunaj, 12. V nasprotju z izjavo morilca, da je izbral Schumheierja le slučajno za žrtev svojega hudodelskega naklepa, krožijo po mestu govornice, da je Kunschak nameraval umoriti Schumheierja že pred dvema letoma. Ob priliki otvoritve strankinega zbora v oktobru leta 1911, so se tudi raznesle govornice, da ga je celo že umoril in sodr. Max Winter se je tisti dan po polnoči napotil na Schumheierjev dom, da se prepriča o neistinitosti teh govoric.

NA DEŽELNI SODNIJI.

Dunaj, 12. Zvečer so prepeljali morilca Kunschaka iz policijske ječe v zapore deželnega sodišča. Preiskava o umoru je poverjena deželnosodnemu svetniku dr. Schachnerju. Obtožnico zoper Kunschaka sestavi državni pravnik dr. Schlesinger, ki je imel še po noči lokalni ogled na licu mesta. Policijski fotograf je napravil na kraju umora več posnetkov.

ski oblasti svoje obžalovanje. Dogodek je napravil v mestu velik, mučen vitsk. Cenzura je listom prepovedala poročanje o tem prijet-ljaju.

VELESILE NE BODO POSREDOVALE.

London, 12. O eventualnem posredovanju velesil za dosego miru na Balkanu so včeraj razpravljali poslanci na svoji seji. Pred tednom sta Tevlik in Rešid-paša izrazila mnenje, da bi morale velesile določiti mirovne pogoje in jih vsiliti sovražnim strankama. Nekaj dni pozneje je Porta v enakem zmislu naprosila velesile za posredovanje. Zdi se, da so poslanci označili posredovanje v sedanjem momentu za neprimerno.

Porta mora sprejeti pogoje note.

London, 12. »Daily Telegraph« javlja, da stoji poslaniki na stališču, da velesile ne morejo posredovati, dokler Turčija ne sprejme nasvetov, ki so bili izraženi v zadnji noti velesil. Blakanska zveza je dala razumeti, da se morajo mirovna pogajanja izvršiti na bojišču in da more priti do premirja šele tedaj, ko bo dognana podlaga za definitivno sklepanje miru.

MISIJA HAKI-PAŠE.

Carigrad, 13. Haki-paša, ki potuje s posebno misijo po Evropi, ima nalog, na Dunaju in v Londonu neoficijno potipati, če bi bile velesile pripravljene posredovati, da bi se obnovilo mirovno pogajanje na podlagi zadnje note Ševketove vlade.

Turčija je zakrivila vojno.

London, 13. »Daily Telegraph« piše: Velesile so še zadnje uro, dne 1. februarja, posredovale, da bi dobile od Bolgarske koncesije verskega značaja za Odrin, tako da bi se tam ustanovili nekakšen eksteritorialni mohamedanski Vatikan. Dne 2. febr. je Bolgarska pristala na to. Turčija pa ni porabila te prilike, da bi bila preprečila vojno, ki je imela izbruhniti 3. februarja. Vsled tega nikakor ni verjetno, da bo imelo potovanje Haki-paše kaj uspeha.

IZGONI.

Carigrad, 12. Policija še vedno zapira grške državljane in jih izganja. Dosti Grkov, Bolgarov in Srbov, ki so turški državljani, so prepeljali v Sinope in druge maloazijske kraje. Njih stotino, ki so bili dotlej skriti v nekem samostanu v Galati, so aretirali, prav ko so se hoteli v spremstvu ruskega kavasa vkrati na ruski ladji.

Finance.

Carigrad, 12. Iz pokrajini prihajajo vsak dan prostovoljni deneski za vojno. Iz Bagdada so poslali doslej že 12.000 turških funtov.

POLJAKI IN RUSINI.

Dunaj, 13. Včeraj dopoldne sta bila dr. Levickij in Petruševič pri Stürgkhu zaradi galske volilne reforme. Potem so imeli poljski in rusinski voditelji sestanek v galskem ministertvu. Konference sta se udeležila tudi poljski minister Dlugoz in galski namestnik Bobr-zynski.

TAJNA TISKARNA VOJNEGA MINISTRTVA.

Dunaj, 12. V novi palači vojnega ministrtva se baje urejuje v kleti tiskarna, ki bo služila za izdelovanje rezervatnih tiskovin vojnega ministrtva.

BOLGARSKA IN RUMUNIJA.

Bukarešt, 12. Bolgarsko rumunski spor se je poostiril, ker protestira Rumunija proti zavlačenju od strani Bolgarske. Rumunska vlada pričakuje, da bo trozveza s pritiskom v Soliji pospešila rešitev spora v zmislu rumunskih zahtev. Po potrebi je Rumunija pripravljena storiti najresnejše korake.

Konferenca.

Solija, 13. Pri ministru za zunanje zadeve so se včeraj prvič sešli rumunski in bolgarski pooblaščenca na konferenco zaradi rumunskih zahtev. Razprava, ki je trajala eno uro, je imela vseskozi prijazen značaj.

GENERALNA STAVKA V BELGIJI.

Bruselj, 13. Socialno demokratično glasilo »Peuple« naznanja v posebni izdaji sklep narodnega odbora za generalno stavko, da izbruhne generalni štrajk 14. aprila opoldne.

SVETA GORA.

Peterburg, 12. Rusko ministrtvo za zunanje zadeve je imenovalo posebno komisijo, ki ima študirati vsa vprašanja, ki so v zvezi z goro Athos.

VITTORIO EMANUALE NI VOLILEC.

Rim, 12. Pokrajinska komisija za revizijo volilskih imenikov je odločila, da je bil kralj Vittorio Emanuele nezakonito vpisan. Torej se mora črtati.

NOČE BITI MINISTER.

Carigrad, 12. Bivši podnačelnik generalnega štaba Mahmud paša, ki je bil po Kijamilovem padcu imenovan za mornariškega ministra, se brani nastopiti svoj urad. Imenovan bo drug minister.

REVOLUCIJA V MEHIKI.

Novi Jork, 12. Vesti iz Teksasa potrjujejo, da so bili včeraj v Mehiki počestni boji. Vlade čete, ki so imele topove in strojne puške, so začele blizu narodnega gledališča streljati na vstaše, katerih je bilo 4000. Potem so naskočili arzenal.

ADVOKATIJN OBRTNA SODIŠČA.

Dunaj, 13. Justični odsek je na predlog sodruga Seitza razveljavil svoj zloglasni sklep o pripustitvi advokatov v pravdah pred obrtnim

sodiščem. § 17. je bil sprejet v zmislu vladne predloge.

Goriško.

— Delavsko izobraževalno društvo v Solkanu priredi dve predavanji in sicer v soboto 15. februarja in v soboto 1. marca. Na obeh predava sodr. dr. Tuma; prvič o »Evharistiji in socializmu«, drugič o »turistikah«. Predavanji se vršita v dvorani gosp. Alojza Mozetiča, začetak ob 8. zvečer. Sodrug predavatelj nam je že dobro znan, zato pač ni treba še posebnega priporočila. Dolžnost sodrugov je, da se udeležijo predavanj v kar največjem številu.

Zaupniki, ki še niso obračunali za Žepni koledar. so naprošeni, da store to čimpreje. Upravništvo.

Trst.

— Danes in jutri predava v »Delavskem domu«, ulica Madonnina 15, sodrug

Ethin Kristan

o predmetu: Vtisi iz Amerike. Začetek predavanja ob 8. in pol zvečer. Vstopnina 20 vin, za osebo. Nihče naj ne manjka!

— Odbor »Ljudskega odra« naproša vse člane, ki so si izposodili knjige iz društvene knjižnice, da oddajo te knjige v teku 7 dni knjižničarju »Ljudskega odra« od pol 8. do 9. zvečer v društvenih prostorih v »Delavskem domu«, ulica Madonnina 15, III. nadst. To je nujno potrebno v svrhu knjižnične kontrole zaradi bližajočega se običnega zbora. Odbor naproša člane, da upoštevajo ta sklep in se po njem ravnaajo.

— Katnara. Volitve se bližajo. To se pozna tudi v cerkvi pri pridigah. Naši gospodje liberalni narodnjaki so že najeli duhovne nastirje za agitatorje proti socialnim demokratom. Katinarski župnik je s tako agitacijo že pričel. Mož — kakor je videti — neče zamuditi. V svoji nedeljski pridigi je n. pr. začel tako udrihati po socialistih, da se je nekaterim navzročim zdelo, da se bliža konec sveta. Poslušanje se pri tem tudi nedelikatnega orožja. Imenuje osebe, ki mu niso všeč, jih graja in postavlja na indeks. To seveda zato, ker dotične osebe ne marajo trobiti v njegov rog in raje kakor bi mu verjele, premišlujejo o volitvah in drugih važnih vprašanjih sami. Pri zadnji pridigi je pa mož izgledal kakor bik, kadar zagleda rdečo barvo. Kar smililo so se nam njegovi nedolžni poslušalci. Spravil se je tudi na tesna ženska oblačila in na ozka krila. Ta mu baje niso všeč, ker ga polnjujejo in vznemirjajo. Za danes mu priporočamo le, naj pusti socialne demokrate in njemu neljube osebe pri miru. Drugače bomo prisiljeni nastopiti drugače. Med nami in narodnjaki se bo bil pri letošnjih volitvah hud boj. Vsiljen nam je bil, pa smo ga sprejeli z veseljem. Nihče našemu faimostru ne jemlje političnega prepričanja. Toda trpeli ne bomo, da bi izrabljali cerkev v narodnjaške namene in ve naj, da bo hudo za vsakega, ki se nam bo zoperstavljal v boju. Streliva za boj imamo dovolj!

— Poziv sodrugom. Politični odbor slovenske socialno demokratične stranke Trstu vabi vse politično organizirane sodruge, da prinese svoje strankine izkaznice v društvene prostore v teku 14 dni od pol 1. do 9. zvečer vsak dan ali ob nedeljah od 10. do pol-dne. Potrebno je, da se to stori v svrhu kontrole in pa zato, ker se bodo izdale za letošnje leto nove, večje izkaznice, katere je treba izpolniti na podlagi starih. Mnogo je tudi sodrugov, ki niso še poravnali strankinih prispevkov za leto 1912 in ki še niso dvignili izkaznice za tekoče leto. Kdor ne prinese strankine izkaznice v urad v teku 14 dni in ne poravnava zaostalih prispevkov, ga bo smatral pol. odbor, da je izstopil iz stranke. Ponovno torej priporočamo vsem sodrugom, da izvrše tozadevni sklep političnega odbora.

— Življenje v naših družtvih postaja zares čezdalje živahnije. Dolžnost vseh sodrugov je, da to živahnost, to dosedanje delavnost naših društev ohranijo in jim omogočijo še večji razvoj in napredek. Predpustna doba; doba zabav in veselih priredb je končala. Sedaj smo prešli v dobo predavanj, zborovanj, tečajev in običnih zborov. 23. t. m. bomo imeli občni zbor matice »Ljudskega odra«, te naše velike kulturne institucije, ki postaja za nas in za vse slovenske delavce dan za dnem pomembnejša in koristnejša. Za občnim zborom matice bomo imeli občne zborove odsekov. Prvi pride na vrsto pevskega odseka. Sledili mu bodo občni zbori ženskega, mladinskega in tečajnega odseka. Sodruge pozivljamo, naj postanejo člani katerega-sibodi odseka »Ljudskega odra«. Vsak sodrug bi moral biti udeležen v tem našem izobraževalnem društvu, vsak sodrug bi moral podpirati njegovo veliko kulturno delo. Sodrugom priporočamo tudi, naj vpišejo svoje ženske v ženski odsek »Ljudskega odra«. V delavskih družinah ne bi smelo biti ženske, katere ne bi bila udeležena v tem odseku. Kdor še ni član, naj takoj postane. Zabavi naj sledi resno delo v prospekt in razvoj naših društev in naše stranke.

— Z Lovca pri Trstu. Ze lansko leto je bilo pri nas navdušenje za ustanovitev delavskega izobraževalnega društva. Razmere pa niso dovolile, da bi se bile uresničile naše želje. Ampak to, kar se ni moglo zgoditi lani, se bo zgodilo letos. Navdušenje za ustanovitev izobraževalnega društva, ki bo izpostavljalo na dom knjige, prirejalo predavanja itoj, je še večje. Pred kratkim smo že izvolili pripravljalni odbor, ki ima nalogo, ukreniti vse predpriprave. Odbor je že na delu. Lepo je že število prijavljenih članov. Kmalu upamo sklicati zborovanje in predložiti pravila. Sedaj se pa obra-

Obnovljena balkanska vojna.

Bolgarsko umikanje ima taktične razloge. — Turki polagoma priznavajo izgube. — Velesile ne marajo posredovati.

PRED ODRINOM.

Bolgarski uspeh in poraz.

Berlin, 12. »Lokal Anz.« javlja iz Carigrada: Bombardiranje Odrina se nadaljuje. Včeraj so Bolgari vzeli bujske višave, ali pozneje so jih Turki naskočili in so jih morali zopet zapustiti z znatnimi izgubami.

Demoralizirana posadka.

Milan, 12. »Corriera della Sera« poroča iz Filipopla: Garnizija v Odrinu je vsled neprestanega obstreljevanja popolnoma demoralizirana. Predvčeranjem in danes je bil bombardma najsilovitejši. Vsak dan prihajajo številnejši dezertarji iz mesta in pripovedujejo, da razširja-jo vojni uradi po mestu glas, da prihajata Enver beg in Riza beg s svežimi četami osvobodit trdnjavo. To vest potrjuje tudi brezzični brzoglav, katerega so vjeli Bolgari, in ki pravi: »Zasedli smo vse bolgarske utrdbe ob Čataldži. Sovražnik je poražen. Tudi na Galipolskem polotoku napredujemo. Potrpite, da pridemo do Vasi!«

Srbski uspeh.

Milan, 12. »Corriere della Sera« javlja z včerajšnjim datumom iz Belgrada: Turška divizija pod poveljstvom Abdul bega je včeraj izpadla iz Odrina in naskočila obrambno črto osmlega srbskega polka. Srbske čete so počakale, da se je sovražnik približal, potem pa so ga napadle z vso silo. Turki se niso mogli izogniti bitki, ki je trajala tri ure. Naposled so se Turki pod silo artiljerijske strelbe v neredu umaknili in pustili okrog 100 mrtvih na bojišču. Srbi so izgubili 22 mrtvih in 30 ranjenih.

Bolgarski aeroplani.

Carigrad, 13. Iz Odrina javljajo, da se zopet kažejo aeroplani nad mestom.

ZAKAJ SE BOLGARI UMIKAJO?

Solija, 13. Vlada izjavlja, da so Bolgari pri Čataldži umaknili svojo fronto zaradi tega za šest kilometrov, ker je bilo to potrebno z ozirom na operacije na Galipolskem polotoku, kjer se ima odločiti usoda vojne.

PRED ČATALDŽO.

Turške vesti.

Carigrad, 12. Turške čete so zasedle Midijo in odbile Bolgare pri Lomi. Včeraj so Turki napredovali do postaje Sinekli. Bolgari drže še utrjene pozicije pri Čerkeskeju in Corlu (iz Carigrada so pa že telegrafirali, da so Turki zasedli Corlu. Kako se to vjemajo?), kjer se pričakuje resni boji. Včeraj so prispeli v Carigrad trije ujeti bolgarski častniki; eden izmed njih je Rus. Snoci so dovedli 120 Bolgarov, ki so bili ujeti pri Kalikratiji. En ujetnik je izvršil med transportom samomor; prerezal si je žile z nožičem.

Pričakujejo veliko bitko.

Carigrad, 12. »Ifham« pravi, da turška četa, ki je reknogoscirala do Sinekli, ni našla nobenega sledu za sovražnikom. Ob reki Ergene pričakujejo veliko bitko, ki bo baje odločilna.

Nov boi.

Carigrad, 13. Na čataldži črti se je včeraj vnel boj, ki je trajal 4 ure. Turška artiljerija je uspešno obstreljevala sovražnika.

NA GALIPOLSKEM POLOTOKU.

Turške izgube.

Carigrad, 12. V bitkah pri Bulajiru in Kavakli dne 9. t. m. so imeli Turki 1200 mrtvih in ranjenih, med njimi več častnikov. Tako pravi uradno poročilo. Privatne vesti pa pravijo, da so turške izgube najmanj dvakrat tolike. S tretjim transportom so pripeljali 1850 ranjencev v Carigrad.

TURŠKA LADJA UNIČENA.

Carigrad, 12. Pravijo, da se je turška križarka »Asar i Tevlik« potopila. Po drugih vesteh so jo bolgarski topovi pri Midiji tako poškodovali, da je uničena.

Poškodovana ladja.

Carigrad, 13. Pri obstreljevanju Rodosta so bolgarske granate korveto Idžlalje tako poškodovali, da je postala nesposobna za boj in je morala poiskati bližnjo ladijenico.

TURŠKA MORNARICA.

Carigrad, 13. Zadnje štiri dni so mogle turške bojne ladje le malo posegati v boje. Srbi so pripeljali izpred Odrina največji oblegovalni top in so ga namestili na višavi nad Bulajrom (torej niso Turki prepodili sovražnika izpred Bulajra, kakor so poročali!) in so preprečili turškim ladjam, da bi se bile približale na uspešno distanco. Razun tega so prizadeli dve-ma izza zadnjih bojev poškodovanima in pred Galipoljem ležečima ladjama nove težke poškodbe. Tudi Grki so posegali v te boje in znani Murtusis je nadlegoval Turke ter metal iz svojega hidroplana bombe na ladje.

TURŠKE OKRUTNOSTI.

Solija, 12. Neka ženska, ki je pobegnila iz Kum Burgasa pri Bujuk Čekmedže, pripoveduje, da so turški vojaki masakrirali krščansko prebivalstvo, ženske, ki so ostale žive, so pa odvedli s seboj na ladje. Pogobne bestialnosti so se zgodile baje tudi v Kesteniku in Oklafi.

NIKOLA SE BOJI ZA DINASTIJO.

Peterburg, 12. Neki častnik, ki je bil po ruskem nalogu na Cetinju in se je zdaj vrnil, naznanja, da se boji kralj Nikola resnih nemirov v Črni gori, ako se Skader prepusti Albaniji. V tem slučaju bi prišla tudi monarhija v Črni gori lahko v nevarnost. Kralj Nikolaj upa, da bodo velesile rešile skadersko vprašanje v prid Črni gori.

KRVAVA RUSKA ZMOTA.

Ostri strell iz ruske ladje.

Carigrad, 12. Včeraj zjutraj je nenadoma padla z ruske ladje »Rotislav«, ki je v tukajšnji luk kot druga postajna ladja, krogla iz topa na Tofansko obrežje in povzročila veliko škodo. Po vesteh, ki še niso uradno potrjene, sta bili dve osebi ubiti. Od ruske sifant zadržujejo, da gre za obžalovanja vredno zmoto, ki je nastala med topničarsko vajo. Vsekakor se tukaj smatra za čudno, da ima ruska ladja v carigradski luk vaje z ostrimi naboji. Poveljnik ladje je nemudoma izrazil mornari-

čamo do vseh zavednih delavcev, naj se priglase pri odboru, da jih sprejme kot člane. Kar je bilo mogoče drugod, bo mogoče tudi pri nas, ako bomo vsi na svojem mestu.

— **Zmaga socialističnih krojačev.** V nedeljo so se vršile volitve v delavski odbor in v odbor in nadzorstvo bolniške blagajne konzorcija krojačev v Trstu. Povsod je zmaga lista socialističnih krojačev proti listi nacionalističnih, ki so dobili komaj 59 glasov. S to veliko zmago, h kateri izrekamo zavednim krojačem najlepše čestitke, je ponehalo škandalozno stanje v delavskem odboru in bolniški blagajni krojaškega konzorcija, ki sta poslovala dogovorno z delodajalci proti delavcem. Socializem propada in socialnih demokratov je vedno manj. Te volitve so za stereotipni narodnjakarske trditve pač najlepši dokaz.

— **Mestni svet** je na predvčerajšnji seji zaključil drugo čitanje občinskega proračuna za leto 1913. Tretje čitanje se bo vršilo na prihodnji seji, ki bo naznanjena svetovalcem pisemno. Mimogrede omenimo, da je sprejel mestni svet predlog sodruka Cernitza, naj se izbriše iz proračuna svoto za sodelovanje ognjevarstva pri raznih cerkvenih slavnostih. Slovenski nacionalci so glasovali proti Cernitzovemu predlogu. Dr. Wilfan je smatral ta trošek za nujno potreben.

Socialno politični pregled.

— **Mesne cene padajo,** seveda ne v Avstriji, temveč na Švedskem; tako poroča »Svenska Dagbladet«. Govedina prve vrste stane 76 penigov kilogram, teletina 77 penigov kilogram, svinjina 1 marko kilogram. Izgovor, da je draginja povsod enaka, je jalov. Na Švedskem, kjer ne poznajo carine na meso in na živino, so že davno preboleli neugodno letino za živinsko klajo, ki je bila pred dvema letoma; v Avstriji pa jo občutimo še danes na pomanjkanju živine in na visokih cenah.

— **Država in zadružništvo.** Dočim se ima delavsko zadružništvo boriti z vsakovrstnimi šikanami državnih in avtonomnih oblasti, zajemajo agrarne zadruge iz polnih davčnih jaslí. Ampak vladno podpiranje je te zadruge zavedlo le v lehkomišelnih špekulacijah. Miljanski polomi klerikalnih zadrug na Koroškem in v Bukovini so obudili nezaupnost vlade. Odslej bodo mlekarke, skladiščne zadruge, zadruge za vnovčenje živine itd. dobivale državno podporo le pod temi pogoji: Dežela mora zagotoviti enako visoko podporo; polovica zadružnega kapitala mora biti vplačana z deleži; člani morajo biti z notarsko pogodbo zavezani, da ostanejo pet do deset let člani; zadruge morajo predložiti račun o rentabilnosti na podlagi 15letne amortizacije investicijskih dolgov; druga se mora zavezati, da vrne podporo, ako ne drži od ministrstva določenih pogojev. Vlada je odklonila zahtevo socialno demokratičnih poslancev, da je podpirati z državnim denarjem le take zadruge, ki ne snujejo kartelnih dogovorov glede cen.

— **Balkanske homatije in štajerska industrija.** Na seji graške trgovinske in obrtne zbornice je prečital predsednik Kloiber sledeče poročilo o posledicah homatij na Balkanu: »Ves naš domači gospodarski položaj in tudi trgovina in obrt našega okoliša trpe vsled vojne na Balkanu. Nenavadno napetost naših denarnih razmer označujeta predvsem pomanjkanje kredita in pa visoka obrestna mera, kakor je že mnogo let ni bilo. Domače plačilne razmere so se izredno poslabšale, plačila iz balkanskih dežel pa skoro popolnoma izostajajo, ker so ondodni odjemalci poslužujejo moratorija. Znatnih insolventov v okolišu graške trgovinske in obrtne zbornice doslej ni bilo. Pač pa je zadeta cela vrsta industrij vsled balkanske krize glede na izvoz. Neposredni izvoz v balkanske dežele in v Turčijo je prenehal. V tekstilni obrti, ki je v vsej Avstriji najbolj prizadeta, se je tudi v našem okolišu produkcija znatno skrčila. Izvoz obuval zastaja in vsled tega trpi tudi izdelovanje kopit. Težaven je položaj industrije za emajlno posodo, za katero je bil Balkan izdaten odjemalec. Popolnoma je prenehal izvoz kos in srpov na Balkan. V kovaški in ključavničarski stroki je bilo mnogo obratov prisiljenih, da so skrčili svojo produkcijo. Prav tako industrija za barvila, v kolikor dela za izvoz. V papirni industriji je prodaja časniškega papirja ostala na dosedanjí višini, dočim se je kupčija v drugem papirju z Balkanom in Turčijo skoro ustavila. Tudi obrt za ukrivljeno pohištvo, ki je stala v živahnih stikih s Turčijo, ne dobiva nobenih naročil, odkar je izbruhnila vojna. Malo razveseljivo so tudi izgledi za izvoz vžgalic, ker pripadejo veliki predeli Balkana, kjer je bil za to industrijo zanesljiv trg Srbije, Bolgarski in Grški, torej državam, ki imajo vžgalice monopolizirane. Niti omenjati ni treba, da vsled vojnega vznemirjenja močno trpi tudi domača kupčija skoro v vseh panogah.«

— **Nezaposlenost v krojaški obrti.** V krojaški obrti vlada nezaposlenost, kakor je ne pomni sedanji rod. Že pred izbruhom balkanske vojne se je krojaška obrt medlo razvijala; balkanska vojna je pahnila to obrt v brezprimerno krizo. Izvoz na Balkan je prenehal, na domačem trgu se tudi prav hudo občutijo slabi časi. Zveza krojačev je samo v decembru in januarju izplačala 12.000 kron brezposelne podpore, v dveh mesecih 12.000 kron in sicer organizacija, ki šteje le 8000 članov. Nezaposleni dobivajo po 1 K do 1 K 40 vinarjev na dan — malo je v primeri z njihovo bedo, ampak mnogo z ozirom na majhne prispevke krojaške organizacije. Za prizadete delavce so sedanji časi trda šola; ali bodo spoznali važnost krepke organizacije.

— **Zborovanje nemških tesarjev.** Minuli teden je bil v Berlinu občni zbor zveze nemških tesarjev, ki se ga je udeležilo 135 delegatov; avstrijsko tesarstvo organizacijo je zastopal sodrug Wesely. Razvoj te organizacije je naravnost razveseljiv, saj je v poslednjih dveh letih napredovala za 9000 članov. Najvaž-

nejši predmet zborovanja je tarifno gibanje, ki se ga udeležuje 30.000 do 35.000 članov. Doselej podjetniki še niso popustili. Ako ne zvišajo mezde in ne skrajšajo delovnega časa, je boj neizogiben. Zbor je z ogromno večino sklenil, da se podaljša karenčna doba pri podporah, da se podpore za 25 penigov na dan znižajo in da se prispevki povišajo. Ta sklep je najboljša priča, na kako zdravi podlagi je zasnovana organizacija nemških tesarjev!

— **Domovina delavčeva.** V poreskih in vestfalskih rudnikih in plavžih opravljajo ti soče slovenskih delavcev tlako rudniškemu in železarskemu kapitalu; v Ostelbiji izrabljajo pruski junckerji na stotisoče čeških, galških in ruskih delavcev. Leta 1905 je bilo tujih delavcev 454.343, leta 1911 že 820.831; na Avstrijo jih je odpadlo leta 1905 182.412, leta 1911 357.550. In vse te delavske množice so junckerjem in rudniškim baronom izročene na milost in nemilost: koalicijske pravice nimajo in če le pokažejo malo nepokornosti, jih izžene kot »nadležne tujce«. Avstrijska vlada se ne meni zanje; preveč je zaposlena z varstvom — svojega prizrenskega konzula.

Odgovorni urednik Fran Bartl.
Izdala in zalaga založba »Zarje«.
Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

ZAHVALA.

V pomladi svojega življenja, star 16 let, se je zgrudil naš ljubljani

LOJZE

na boljši delu. Ob nenadnem težkem udarcu nam je bilo v veliko tolažbo, da je toliko število znancev, prijateljev in sorodnikov izkazalo nepozabnemu pokojniku poslednjo čast — ob mirnem odru in na njegovih zadnji poti. Najiskrenejša hvala vsem, zlasti darovalcem lepih vencev in slavni rudniški godbi. Prav tako se najiskrenejše zahvaljujemo za množestvo izraze sožalja in tolažbe.

Kisovec pri Zagorju ob Savi, 12. febr.

Rodbina Peterlin.

Tobakarne oziroma prodajalne »Zarje« v Trstu so:

Južni kolodvor.

Ficke, Kasel Silos pred vhodom v prsto luko.

Moze, ulica Miramar 1.

Beden, ulica Madonnina št. 2.

Gostilna Internacional, ulica Giovanni Bocaccio št. 25

Laurenčič, trg pred Kasarno (Piazza Caserma).

Pipan, ulica Ponte della Fabra.

Gramaticopulo, Piazza Barriera.

Bruna, ulica del Rivo.

Raitinger, Riva Grumola št. 20.

Hoelll, trafika na državnem kolodvoru.

Bajc, ulica Geppa

Kovač Antonija prodajalna v Sv. Križu.

Muraro Matej, Via Sette Fontane 14.

Geržina, Rojan.

Benussi, Grotta.

Skladišče II. kons. zadrug na Belvedere.

Artuš, Belvedere 57.

Sekovar, Piazza Caserma.

Ronzel Goachino, Via S. Marco 26.

Wenc Neža, Via Broletto.

Segolin Rosa, Via Industria 16

Kickel, Via Montorзино 4, Rojano.

Žepni koledar za delavce spletni in prometne uslužbenke za navadno leto 1913.

Ta žepni koledar je obsežnejši od dosedanjih in je jako primeren za vsakdanjo rabo. Razporejeni so začne najkasneje 15. novembra. — Vsebinska: Koledar. — Dohodki in stroški. — Kolikove lestvice. — Inozemske denarne vrednosti v kronski veljavi. — Mnogi na razpredelnici. — Stare in nove mere. — Koliko plačam osebne dohodnine. — Koliko plačam vojne takse. — Poštni in brzojavni ariti. — Dr Viktor Adler. — Demon alkohol. — Dolžina železnice in brzojavnih naprav cele zemlje. — Priporočljive knjige založbe »Zarje«. — Najvažnejše določbe v zakonodajniški praksi. — Novi mezdni zakon za rudništvo. — Stavke v Avstriji leta 1911. — Dolžine raznih železnic na zemlji. — Tri Aškerceve pesmi: Poslednji akord, Svetnica, Karnevalska balada. — Za »Zarje«. — Največja mesta na zemlji. — Obširna sodišča v južnih avstrijskih deželah. — Obširna nadzornišva v južnih avstrijskih deželah. — Pisatelj Ivan Cankar (slika). Pomen nekaterih parlamentarnih besed. — Napo con Bonaparte (aforizmi ob stoletnici). — Beležke za vsak dan v letu. — Oglasi.

Cena posameznim izvodom 1 K, po pošti 10 vinarjev več. Z naročilom po pošti je najbolje poslati tudi denar, da se ne povečajo (s priporocilom) poštni stroški. Dobival se bo pri upravi »Zarje« v Ljubljani po zaupnikih.

Delavske konsumne zadruge ZA TRST, ISTRO IN FURLANIJO

vpisana zadruga z omejenim jamstvom.

Trst, ulica S. Francesco d'Assisi šte. 23.

Nekaj številčk...

Zadružniška ideja si pridobiva leto za letom, dan za dnevom vedno trdnjše tla. Spodaj navedene številke jasno dokazujejo, s kako hitrostjo se razširja med manj premožnim razredom prepričanje

da je edina rešitev iz društva zasebnih špekulantov velika zadružniška družina.

Te vedno rastoče številke dokazujejo nam tudi, da bodo ugodnosti katere bodo mogle Delavske zadruge nuditi svojim članom še večje, ako bode njih število razmeroma raslo kakor do sedaj, in ako se bodo držali člani gesla prvih zadružnikov, onih »vrljih pionirjev iz Rochdale«:

vse, kar je le mogoče, kupi naj vsak edino v lastni Delavski zadrugi.

Prodaje:

v 1. zadružni dobi	1903—1905 (19 mesecev) za	208.001-05	kron blaga
v 2. " "	1905—1906 za	148.450-19	" "
v 3. " "	1906—1907 "	201.206-58	" "
v 4. " "	1907—1908 "	366.482-97	" "
v 5. " "	1908—1909 "	615.508-12	" "
v 6. " "	1909—1910 "	873.392-40	" "
v 7. " "	1910—1911 "	1.050.829-18	" "
v 8. " "	1911—1912 "	1.258.363-68	" "
v 9. " "	v prvih 6 mesecih (od 1/7 do 31/12 1912	1.008.889-69	" "

Do 31. decembra 1912 razpečalo se je članom za 5.731.123-86 kron blaga

Na dividendah se je izdalo 82.001-25 kron v blagu.

Bolnim članom, vdovam in sirotam se je razdelilo 33.909-02 kron podpore v blagu.

31. decembra 1912 so šteje zadruge 6859 članov.

31. decembra 1912 so znašale hranilne vloge svoto 180.009-25 kron.

Kako je bilo mogoče, da so naše Delavske zadruge postale tako velike in močne? Ker nudijo članom vedno večje ugodnosti in ker so splošno odpravile prodajo na upanje.

Delavske zadruge ne dajejo nič na upanje, ali v slučaju bolezni dajo članu brezplačno do 84 kron v blagu in v slučaju smrti pa njegovi vdovi ali ostalim sirotam do 126 kron, in sicer v razmerju s tem, kar je član potrosil v prejšnjem letu.

Delavske konsumne zadruge imajo sedaj 26 skladišč, in sicer se nahaja:

Skladišče; I. V Trstu v ulici dell'Istria št. 10.

II. V Trstu v ulici Belvedere št. 34.

III. V Trstu v ulici del Salice št. 4.

IV. V Trstu v ulici Acquedotto št. 67.

V. V Miljah na trgu, (Casa del popolo).

VI. V Trstu v ulici Conti št. 26.

VII. V Gorici v ulici del Duomo št. 9.

VIII. V Trstu v ulici Girolamo Muzio št. 6.

IX. V Pulju v Polikarpskem okraju ulica Santorio št. 17.

X. V Trstu v ulici S. Marco št. 13.

XI. V Isoli št. 11.

XII. V Trstu v ulici del Pozzo bianco št. 5.

XIII. V Trstu v ulici del Lloyd št. 10.

XIV. V Tržiču v ulici della Rosta št. 478.

XV. V Kopru, Callegheria.

XVI. V Trstu v Kjadinu S. Alojzij št. 800.

XVII. V Trstu, Škedenj, Trg.

XVIII. V Trstu, Verdelj, »Pra del Gobbo« v občinskih hišah.

XIX. V Pulju v ulici Giosuè Carducci.

XX. V Trstu v ulici Raffineria št. 3 (oblačila).

XXI. V Korminu v ulici del Ponte št. 602.

XXII. V Muši (Mossa), Borgo Villa št. 42.

XXIII. V Fari, Borgo Chiesa.

XXIV. V Tržiču-Panzano (Ladjedelnica št. 11.)

XXV. V Valdolta-Chiampore.

XXVI. V Trstu v ulici P. P. Vergerio št. 871 občinske hiše.

Osrednja skladišča, ulica S. Francesco d'Assisi šte. 21, 23 in 28.

Zadružna pekarna | Skladišče o lačil

ulica S. Marco šte. 17.

ulica Raffineria šte. 3.

Delavske konsumne zadruge prodajajo le svojim članom.

Nove člane sprejema vsako skladišče. Zadostuje podpis deleža 20 tih kron, katerega se lahko plača v malih obrokih po 20 vinarjev.

Računske izkaze, statute, predpise za podpore in vse druge tiskovine se dobivajo v vseh zadružnih skladiščih.

Delavci!

Vpišite se v našo veliko zadružno družino, s tem si zagotovite vse ugodnosti zadružništva.

Trst, v prosincu 1913.

Ravnateljstvo.